

הזנה

הירמון עגלים לפיטום

י. פולמן ור. וולקני (פרסום מכון וולקני, 1964) מפרסמים תוצאות של 10%—15% תוספת הגדילה. במאמר האחרון הנ"ל (1971) מצביעים המחקרים על גידול בקצב הגדילה בשיעור של 25%—30% (ההבדל הגדול נוצר בגלל אורך שונה בתקופת התצפית). השיעור של 15% גידול בקצב הגדילה, הוא שיעור ממוצע סביר. נתונים אלה אומרים, שאפשר להגיע לעגל, בגיל מסוים, למשקל יותר גבוה, או למשקל מסוים, בגיל יותר צעיר. המשמעות הכלכלית ברורה.

שינויים בקצב הגדילה

למגדלים ידועה בודאי העובדה, שקצב הגדילה משתנה בהתאם לגיל העגל, עובדה זו גורמת לעתים להתלבטויות אצל המגדל, מתי עליו למכור את העגל, בגלל האטה בגידולו.

ידועה השפעתו של ההורמון להמשך נמרץ בקצב הגדילה, גם בזמן שהעגל מגיע לגיל, בו מתחילה האטה בקצב הגדילה. בניסויים שערכו י. פולמן ור. וולקני (1964) נקבע ש: „בגיל 360 יום מתחילה ירידה בקצב הגדילה ובנצילות ה- מזון אצל העגלים הבלתי מהורמנים. המצב שונה בקבוצות העגלים שהורמנו ב-36 ו-60 מ"ג, שאצלם לא חלה ירידה בקצב הגדילה”.

נצילות המזון

להבהרת המושג נגדירו כדלקמן: מספר יח"מ שנצרכו לתוספת 1 ק"ג משקל חי. בעבודות ש- ציטטתי, מצביעים על הגברת נצילות המזון אצל עגלים המהורמנים לעומת הבלתי מהורמנים. י. פולמן ור. וולקני (1964) מוסרים, שברמת הזנה גבוהה היתה נצילות המזון אצל העגלים

קריאת המאמר בחוברת „משק הבקר והחלב” (מס' 112, עמוד 25), בנושא: קצב גדילה, נצי- לות מזון וכו', בגידול עגלים, הביאתני לכתוב את דברי על הירמון עגלים לפיטום.

במאמר הנ"ל נמסרו תוצאות מחקר שדה, שנערך במטרה לקבוע את השפעת רמת ההזנה על קצב הגדילה, נצילות המזון והרכב הטבחה בתנאי סביבה ומימשק שונים בשני עדרים נפ- רדים, בנהייער ובקיבוץ שובל.

במקרה, או לא במקרה, העגלים בשובל הור- מנו, ובנהייער לא כן, והיתה הזדמנות לחוקרים לסכם את עבודתם גם מנקודת מבט זו. התוצאות היו מאלפות, אם כי לא מפתיעות. עבודות לא מעטות, שקדמו לזו של החוקרים, הגיעו לתוצאות דומות. הצד המפתיע בכל השאלה הזו — הוא: חוסר התודעה של רוב מגדלי בקר הישראליים בחשיבותו הכלכלית של ההירמון, וההתעלמות המתמיהה מניצול הישג זואוטכני ברור. הבה ונסקור את יתרונו הכלכלי של ההירמון לגבי המגדל.

ההכנסה מגידול העגל ופיטומו מותנית בגור- מים שונים: תורשה, החזקה, הזנה, (טיב, מחיר), מחיר יסוד של העגל, ועוד. בתנאים זהים, קוב- עים את רמת ההכנסה: קצב הגדילה, נצילות המזון, אחוז התפוקה, ועוד. ההירמון משפיע על כל אחד מתנאי גידול אלה.

קצב הגדילה

לפי עבודות תצפית שונות, מקובל עלינו, שהעלייה בקצב הגדילה של העגלים המהורמנים לעומת הבלתי מהורמנים, בתנאי החזקה זהים, נעה בגבולות 10%—20%.

הרי שחשיבותן של תוצאות אלו לגבי תחשיבי רווחיות רבה מאוד.

שומן הטבחה

ההירמון משפיע לטובה על התהוות בשר משויש, היינו: רקימת שומן בין השרירים, המשביח את טיב הבשר.

בסוגיית אחוז שומן עודף, הבעיה אינה ברורה די צרכה. בעבודתם של י. פולמן ור. וולקני (1964) מצוינת עלייה קטנה באחוז שומן עודף אצל עגלים מהורמנים בהזנה גבוהה — 4.2%—4.7%, לעומת 3.7% אצל העגלים הבלתי מהורמנים. העבודה האחרונה (1971) מסכמת, שהעגלים מניסויי נוהייער שלא הורמנו היו יותר שימנים מן העגלים של שובל, אשר הורמנו.

יש להניח, שאחוז השומן העודף מושפע מתנאי המימשק (הזנה, החזקה), וכל משק צריך למצוא את האזיון בין צורת ההחזקה והרכב ההזנה. מכל האמור לעיל על גורמים שונים, המשפיעים על הרווחיות של גידול עגלים — נגיע, בחשבון זהיר ביותר, לחיסכון או הגדלת הכנסה נטו של 100 ל"י — לפחות — לכל עגל.

בעדר החלב בארץ נולדים ומגדלים כ-40,000 עגל לשנה. לפי מיטב ידיעתך, מהרמנים בארץ כ-30%—40% של העגלים. אחוזים אלה אינם הממוצע לכל אזור ואזור, כי ישנם אזורים שכלל אינם יודעים — הירמון מהו. לעומתם, ישנם אזורים, בהם מהרמנים את כל העגלים יותר מעשר שנים כבר. כ-20,000—25,000 עגלים, הגדלים ללא הירמון, מקפחים את הכנסותיו של הבוקר הישראלי בסכום של 2—2.5 מיליון ל"י לשנה.

קשה להבין, איך הבוקר הישראלי, שאינו שמרן מטבעו והוא משקיע מחשבה רבה בכל צעד וכל פרק זמן בעבודה, כדי להגיע ליעול וחיסכון, מרשה לעצמו לוותר על סכום הגון זה בהכנסה, הנמצא בהישג ידיו.

ד"ר מורחי משה

„החקלאית“ נתניה

מהורמנים 6.6—6.9 יח"מ ל"ק"ג תוספת משיקל חי, לעומת 7.7 יח"מ/ק"ג אצל העגלים הבלתי מהורמנים (כ-15%). במאמר האחרון (1971) מצביעים המחברים על הגברת נצילות המזון בשיעור של 22%—27%. לפי נתונים אלה, אפשר לחסוך כ-300—400 יח"מ בגידול עגל עד למשקל של 500—550 ק"ג (מתוך כ-3,000 יח"מ).

אחוז התפוקה

ההירמון משפיע גם על הגדלת התפוקה. בעבודות של י. פולמן ור. וולקני צוינה עלייה של 1% בתפוקה. במאמר האחרון (1971) לא מצאו המחברים הבדל באחוז התפוקה בין שתי הקבוצות. אך יש לציין, שבו בזמן שהמחברים מדגישים שהקבוצה בנוהייער נשחטה אחרי הרעבת לילה לא נאמר אותו הדבר ביחס לקבוצה של קב' שובל, וההרעבה משפיעה ב-1%—2% על התפוקה.

במחקר שדה, שערך החתום מטה, על הירמון ותפוקה (1964) נתקבלו תוצאות אלה: 163 עגלים, ששווקו ל„מרבק“ ועליהם ישנם נתונים מדויקים, התחלקו ל-3 קבוצות:

קבוצה א': 17 עגלים בלתי מהורמנים;

קבוצה ב': הירמון חלקי, אצל בוקרים שאינם מקפידים ברישום והעגלים הורמנו דרך אגב „בהזמנות“, פעם אחת או פעמיים, בקבוצה זו היו 124 עגלים;

קבוצה ג': 21 עגלים הורמנו שלוש פעמים, פעם ראשונה בגיל 5—6 חודשים, ולאחר זאת כל שלושה חודשים. (כולם הורמנו בהורמונים מתוצרת „החקלאית“).

תוצאות התפוקה:

ממוצע מכל 164 עגלים	—	56.7%
קבוצה א'	—	54.4%
קבוצה ב'	—	56.7%
קבוצה ג'	—	58.7%

ההבדל של 1% בתפוקה מעלה או מורידה את המחיר ב-4—6 אג' לק"ג משקל חי של העגל,